

The Street Lawyers
GADEJURISTEN

17. februar 2021
J.nr. 12526
fbs

NOTAT: ID-kort, hjælp og værdighed

Id-kortets formål er efter beskrivelsen i forståelsespapiret er, at sikre de mest udsatte stofmisbrugere mere hjælp og værdighed.¹ I et nyligt folketings svar er det uddybet, at de faglige drøftelse om kortet bl.a. omhandler muligheden for at tilrettelægge et initiativ, der styrker forholdene for de mest udsatte borgere med et stofmisbrug, uden at det har negativ indflydelse på politiets arbejde på narkotikaområdet eller eksempelvis gør udsatte borgere med et stofmisbrug sårbare over for at blive udnyttet til kriminalitet.² I den kontekst, statsministeren tidligere har omtalt id-kortet, skulle det desuden modvirke at udsatte stofbrugere jages af politiet får bøder, de ikke skal have.³

Det er på denne baggrund Gadejuristens opfattelse og udgangspunkt at intentionen med det aftalte i forståelsespapiret er, at styrke forholdene for udsatte stofafhængige, herunder særligt i relation til politiets arbejde på narkotikaområdet.

Retssikkerhed i stofbesiddelsessager

Gadejuristen er meget positiv overfor, at regeringen med forståelsespapiret forpligtede sig til at sikre stofafhængige bedre hjælp og værdighed. Vi ser dog også udfordringer ved at knytte disse forbedringer til et id-kort. For så vidt angår politiets indsats overfor udsatte stofbrugere kan kortet være direkte problematisk.

Politiet er efter lovgivningen og administrative instrukser i dag forpligtet til at foretage konkrete vurderinger af stofbrugeres sociale forhold og eventuelle afhængighed i alle sager om besiddelse af stoffer til eget brug, da vurderingen er udslagsgivende for, om sagen skal forfølges med straf, eller om særlige undtagelser gør sig gældende. Problemet er efter Gadejuristens klare og veldokumenterede opfattelse i dag, at politiet i mange tilfælde ikke indhenter de nødvendige oplysninger og foretager den påkrævede vurdering.

Gadejuristen kan være bekymret for, at en ordning der indebærer at socialt udsatte kan få udstedt et særligt id-kort til brug for fremvisning til politiet, risikerer at være til skade for de personer i målgruppen for strafundtagelserne der ikke har fået udstedt et sådant kort. Gadejuristen er desuden bekymret for, hvorvidt processen med ansøgning, visitation og udstedelse af kortet vil være effektiv i forhold til målgruppen.

Gadejuristen bemærker, at justitsministeren for nyligt er blevet spurgt af Folketingets Retsudvalg, om det vil være muligt at indføre en funktion i politiets sagsstyringsystem (POLSAS),

¹ <https://ufm.dk/ministeriet/regeringsgrundlag-vision-og-strategier/regeringen-mette-frederiksen-forstaelsespapir>

² <https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/sou/spm/235/svar/1746014/2334187/index.htm>

³ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/socialdemokratiet-vil-give-stofmisbrugere-id-kort-saa-politiet-lader-dem-vaere#!/>

således at sagsbehandleren i sager om stofbesiddelse skal bekræfte at der er tilvejebragt oplysninger og foretaget en vurdering af sigtedes sociale forhold og stofbrug. Det fremgår af justitsministerens svar, at dette er teknisk muligt.

Efter Gadejuristens opfattelse vil en sådan løsning være et enkelt og effektivt redskab til at sikre, at politiet får indhentet og dokumenteret de relevante oplysninger og foretaget den påkrævede vurdering. Gadejuristen kan i øvrigt oplyse, at Statsadvokaten i København i en ny afgørelse har fastslået, at politiet skal sikre sig, at de vurderinger, der ligger til grund for overvejelser om sanktionsvalget fremgår af rapportmaterialet.

Gadejuristen indgår meget gerne i en dialog med Justitsministeriet og andre relevante myndigheder om fordelene ved en sådan funktion. Gadejuristen ser derudover gerne, at der gøres en større indsats for at sikre, at der i alle dele af politiet er kendskab til de særlige undtagelsesregler og tages det nødvendige hensyn til målgruppens særlige behov.

Fra straf til hjælp

Gadejuristen er nødt til i denne sammenhæng at bemærke, at brugen af straf mod stofbrugere ikke har været effektiv til at begrænse hverken stofbrug eller -problembrug i Danmark. Det bør derfor overvejes om der er tilgange til stofbesiddelse der er mere effektive end den nuværende tilgang.

Vi bemærker, at statsminister Mette Frederiksen tidligere har udtrykt et ønske om at kigge på erfaringerne fra Portugal, der i 2001 afkriminaliserede besiddelse af stoffer til eget brug. De portugisiske erfaringer har været så positive at lignende tilgange nu overvejes i flere lande. Herunder i Norge, hvor regeringens rusreformudvalg i december 2019 fremlagde et forslag til en norsk narkotikapolitisk reform efter portugisisk forbillede netop med henblik på at sikre stofbrugere i Norge bedre hjælp.⁴ Reformforslaget indebærer at stofbrugere i stedet for straf skal henvises til en rådgivningsenhed, der kan give vejledning om behandlingstilbud mv.

Gadejuristen forventer, at regeringen – i lyset af ønsket i forståelsespapiret om at sikre udsatte stofbrugere mere hjælp og værdighed – gør sig overvejelser om, hvorvidt resultaterne og anbefalingerne i det norske rusreformudvalgs redegørelse gør sig tilsvarende gældende for Danmark. Gadejuristen stiller sig meget gerne til rådighed for drøftelser om en dansk reform, der kan forskyde indsatsen ift. stofbrugere fra straf til hjælp og værdighed.

Øvrige tiltag

For så vidt angår nye initiativer eller styrkelse af eksisterende ordninger mv. vil Gadejuristen gerne indgå i en nærmere dialog om konkrete tiltag. Emnerne kunne bl.a. være:

- Kvalitet og fleksibilitet i behandlingen, såvel den sociale som den medicinske
- Sikring af (akut) abstinensbehandling
- Revidering af heroinbehandlingen, der netop er evalueret af Sundhedsstyrelsen

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-26/id2683531/>